

Hös pälsmakares syn

Det var midsommarafton. Ångbåten låg vid den lövprydda bryggan. På dess östra bänk sutto några herremän och samtalade om bygden. De talade om namnet på kyrkbyn, som också var namnet på socknen, och togo för givet att detta grundade sig på trädslaget, gråalen, vilket kom min morfar, som också satt där att ge denna fråga följande förklaring och sen berätta Hös pälsmakares syn, som blev verklighet adertonhundra åtta.

Om byn fått sitt namn efter något trädslag, som på den tiden växte där, då skulle den ha hetat Aspnäset. Där fanns nämligen fordom så mycket aspskog, att flera kyrkstugor blevo uppförda av asptimmer. Om byn vidare fått sitt namn av trädet al, då skulle den i enlighet med dialekten ha hetat Aldernäset, liksom den lilla byn på Tåsjöns södra strand på andra sida gränsen till Ångermanland: Aldernäset efter dialekten. Men saken förhöll sig helt annorlunda och på följande vis:

På den tiden var hela Flåsjödalen avradsland till Ström. Och varje vår, då gräset begynte duga för mule, drevo bönderna där sina ungdjur de två dagslederna dit upp, drevo dem över sundet till det gräsrika näset och lämnade dem för sommaren; därav äla = föda upp. Om barn, som begynte kunna göra nytta för sig, sade man till exempel: Ha äla opp dom u'sötmjalka: Långt a och tjockt l. När landet omkring sjön slutligen begynte bebyggas av invandrande finnar från Savolax, så upphörde denna äla-rörelse, men namnet förblev; således Alanäse, som inte kunde präntas på kartan, eftersom inget ä fanns i alfabetet. Kyrkan uppfördes adertonhundra åtta, och socknen fick namn av kyrkbyn. Att där skulle bli en kyrka var förutsett av Hös Pälsmakare.

En försommar tågade nämligen denne i spetsen för sina drängar och sin tama Glismo björn dit upp. De ämnade sig till de mörtrika Gismusvattnen; de skulle fånga vinterfisk. Komna till landet öster om den sedermera så kallade Kvarnån beslöto de att rasta och äta. De gjorde upp eld och satte sig på en trädstam,

öppnade den gemensamma matsäcken och grepo sig an med måltiden, sågo därunder ut över sjön bort åt det lummiga näset, där vita och brokiga ungdjur, gumsar och bockar betade. Aspskogen speglade sig i den blanksvarta sjön, och det var nästan som en uppenbarelse, tyckte de - ja, som en riktig märkvärdig syn.

Men så sprang husbonden upp och blev stående i hela sin längd, sträckte i nästa stund ut handen och vädjade förvånad nynnande till drängarna att resa sig och se. I aspskogen längst ute på näset stod ju en vit kyrka och lyste i solen. Drängarna gjorde som han sade, men sågo inte alls någon kyrka. För säkerhets skull ställde de sig en på var sida om honom och siktade efter hans arm och långa pekfinger, men sågo ändå ingen kyrka och uttalade sitt tvivel om att han såg mera än de.

Då nynnade han stilla förebrående, att de nog voro blinda. Kanske inte alldeles blinda, bara litet blinda på detta avstånd. De borde smörja ögonen med fiskgalla - det måste de nog göra, slöt han men måste i samma stund slå bort en mygga, som satt sig på hans näsa och pressade ner sitt sugrör. Han slog nästan ihjäl myggan, den och en vit flaga från elden fastnade på hans hand, men singlar sen ner mot marken. Därmed var kyrkan borta på det lövskogslummiga näset försvunnen. Han trodde inte sina ögon, men måste nu nästan tro drängarnas förklaring av fenomenet. En flarne från elden, menade de, hade fastnat på hans näsa och listigt förvillat ögonens sanna syn så, att det vita flarnet från elden - en verklighet utan betydelse - förstorats genom avståndet och format sig till en märklig syn - ja, rent av till en orubblig sanning, som stod sig bara tills en liten hungrig mygga satt sig på hans näsa, för att få sig litet till livs.

Kanske förhöll det sig så - kanske var det riktigt så? Fast ett var dock visst. Han hade sett en kyrka där ute på näset - sett den lika tydligt som han fortfarande såg betande kreatur där. Och berodde synen på en flarne ur elden, som fastnat på hans näsa, så kunde flarnar på många näsor en dag komma att ge upphov till denna syns förverkligande.

Hans förutsägelse gick också i uppfyllelse. När bönderna i Ström ej mera skickade sina ungdjur dit upp, byggde man en kyrka i avsikt att ala upp själar åt Herren. Men det kom snart en ny tid (trävarutiden); den reducerade i en handvändning själens värde till kroppens, omsatt i kontant valuta, och Sankte Per fick se sig om efter långväga främmande från detta himlastreck.

Sen tänkte jag ofta vid hägkomsten av denna berättelse: Den nya tiden öppnade ändå vägen till en evig sällhet sydväst om månen. De gamla trävaruhuggarnas paradis passade troligen nästan alla utan undantag.

Trots allt gävo de mig mycket. Frid över dem alla.

Ur "Gismus jägares saga" av Gustav Hedenvind Eriksson.